

Jebron Liturgie

Paasviering 8 april 2023 om 18.30 uur in De Werfkapel Aalst

HET MOGELIJKE EN ONMOGELIJKE KOMEN ELKAAR RAKELINGS NABIJ!

Een meditatief moment bij het schilderij van Caravaggio

Ik nodig jullie bij de aanvang van ons samenzijn uit om het even stil te maken en vanuit die stilte met grote aandacht te kijken naar het schilderij van Caravaggio, waarin de schilder het ontwakend besef van de beide leerlingen heeft vastgelegd.

Bij dit moment laat hij Jezus het brood niet breken maar wel zegenen.

De verbijstering van de twee leerlingen blijkt vooral uit hun gebaren.

De ene spreidt verrast zijn armen, terwijl de ander uit zijn stoel overeind komt doordat hem letterlijk en figuurlijk een licht opgaat.

Het is ook merkwaardig dat Caravaggio nog een vierde staande persoon heeft toegevoegd, die wellicht de herbergier is, en die geen weet heeft van de voorgeschiedenis: de kruisdood van Jezus en de ontmoeting met de vreemdeling onderweg. Als buitenstaander is hij gewoon alleen maar nieuwsgiering. Maar hij hoort er wel bij, want de schaduw van zijn hoofd wordt wel tot een aureool boven het hoofd van Jezus..

Het merkwaardig schijnsel van Jezus' verschijning schijnt over alle vier de gezichten.

Caravaggio pakt het drama op een keerpunt, want in het verhaal zal de verzezen Jezus van tafel verdwijnen.

De essentie van het verhaal legt hij in het gebaar van de Jezus' zegenende hand.

Dit gebaar wordt door middel van bijkomende gebaren van de leerlingen benadrukt.

Het ietwat overdreven armgebaar van de leerling rechts roept de kruisdood in herinnering en staat tegenover de statische houding van de staande man schuin tegenover hem.

Vraag aan ieder van ons: in welke van deze drie of vier personages herkennen wij onszelf?

Moment van stilte

Wij lezen een fragment uit het evangelie volgens Marcus, 10,46-52

Als Jezus uit Jericho vertrekt,
met zijn leerlingen en een behoorlijke menigte,
is de zoon van Timeüs, Bartimeüs,
een blinde bedelaar, gaan zitten langs de weg.
Als hij hoort dat Jezus de Nazarener er is,
begint hij te schreeuwen en te zeggen:
Jezus, zoon van David, ontferm je over mij!
En velen hebben hem bestraft, en wilden hem het zwijgen opleggen.
Maar hij schreeuwt nog krachtiger: zoon van David, ontferm je over mij!
Jezus blijft staan en zegt: roept hem!
Dan roepen zij de blinde.
Ze zeggen tot hem: vat moed, sta op, hij roept je!
Hij werpt zijn kled af, springt op zijn voeten en komt naar Jezus toe.
Ten antwoord zegt Jezus tot hem: wat wil je dat ik voor jou zal doen?
De blinde zegt tot hem: rabboeni, dat ik kan kijken!
Jezus zegt tot hem: ga heen, je vertrouwen heeft je gered!
En meteen kan hij zien,
en hij is hem gevolgd op de weg.

Welkomwoord

Aan ieder van jullie welkom in deze viering van Pasen.
Het kan jullie misschien wat verwonderen dat wij bij de aanvang van deze viering met de bijbelse deur in huis zijn gevallen. Niet met het bekende scheppingsverhaal van Genesis, maar met een verhaal uit het Marcusevangelie dat ook als een verhaal van een nieuwe schepping kan worden genoemd. Waarom?
Het gaat over een mens die opnieuw het licht kan zien en tot mens herboren of herschapen wordt, en dit te midden van mensen die wel zeggen volgelingen van Jezus te zijn, maar deze nieuwe schepping onmogelijk proberen te maken door de mens aan de rand het zwijgen op te leggen omdat hij de religieuze orde verstoort.

Welkom aan ieder van jullie. En we plaatsen ons onder de hoede van de ENE, die wij schroomvol aanspreken als Moeder en Vader, als Zoon en Broeder en als Geest van Opstanding in ons midden.

Laten we nu samen het lied zingen, dat ons herinnert aan het bijbels scheppingsverhaal:

Lied: Alles begon met God (Liedboek p. 67)

We steken nu de Paaskaars aan

Situering van onze Paasviering

De inhoud van de teksten die we tijdens deze viering beluisteren zagen we reeds magistraal verbeeld in het schilderij van Caravaggio met het kenmerkende contrast tussen licht en donker, tussen clair en obscur

Tussen niet alleen het obscur van Goede Vrijdag, maar ook het clair van Witte Donderdag enerzijds en de nog onbekende dag van morgen vieren we hier en nu het feest van de Opstanding.

We nemen mee wat te horen viel over het mogelijke dat aan het licht kwam in het leven van Jezus Messias, maar ook over het vaak onmogelijke dat in onze samenleving en geschiedenis telkens weer de kop opsteekt in de alom aanwezige dood van onrecht en verdrukking.

Maar wanneer we de comfortzone van dit samenzijn verlaten worden we uitgedaagd om de woorden en beelden die in deze viering opklinken te vertalen in ons dagelijks leven; een levensweg die is nooit af.

Dat willen we uitzingen in het lied, waarvan vooral de derde strofe ons wil vervullen met hoop.

Lied: Wij die met eigen ogen (Liedboek p. 58)

Een woord van Lucien Jacques (1897-1961) een gevangenisalmoezenier over de mens, over ons dus.

In een boek, waarin een aantal mensen getuigen over hun geloof, citeert de gevangenisalmoezenier Paul Fleuret deze woorden van Lucien Jacques.

Hoe beluisteren we deze uitdagende geloofsbelijdenis over de mens?

Misschien wel als een verhaal van hoop, omdat er mensen zijn die hun geloof in mensen niet verliezen en die er blijven van getuigen dat mensen nooit aan de kant mogen worden gezet en ook nooit gereduceerd mogen worden tot wat ze bijvoorbeeld hebben gedaan of misdaan. We worden uitgedaagd om de realiteit niet uit het oog verliezen en toch onze hoop en ons perspectief niet te verliezen. Een merkwaardig nieuw verhaal over donker én licht.

Ik geloof in de mens, dat stuk vuil

Ik geloof in de mens, die mesthoop,

dat drijfzand, dat brakke water

Ik geloof in de mens, die zieke geest,

dat vat vol ijdelheid

Ik geloof in de mens, die stroop-om-de-mondsmeerder,

die angsthaas, die verenlater,

die onruststoker, die aan-alles-zijn-voetenveger

Ik geloof in de mens, die bloeddorstige

Ondanks alles wat hij heeft gedaan

aan dodelijke en onherstelbare dingen

geloof ik in hem

Om de vastheid van zijn hand,

om zijn vrijheidszin,

om het spel van zijn fantasie,

*om zijn duizeling bij het zien van een ster
geloof ik in hem*

*Om het zout van zijn vriendschap,
om het water uit zijn ogen,
om zijn lach,
om zijn geestdrift en zijn zwakheden*

*Ik blijf in hem geloven
om een hand die wordt uitgestrekt,
om een blik die wordt geschonken,
en vooral en voor alles
om het simpele onthaal van de herder.*

En laten we nu samen Psalm 1 bidden, het gebed waarin het hele boek van de Psalmen in een notendop wordt samengevat en waarin opnieuw de dualiteit tussen licht en donker wordt verwoord:

Een gebed: Psalm 1 (Een vertaling van Huub Oosterhuis - in 50 Psalmen vrij)

Goed is

dat je niet doet wat slecht is
niet achter oplichters aan loopt
niet met Ploert en Schender heult
niet je schouders ophaalt
'ploert en schender, ach
zo is de wereld'.

Goed is dat je goede woorden
overweegt en wil:
heb je naaste lief die is als jij
de vluchteling, de arme, doe hen recht.
Prent ze in het hart van je verstand,
die woorden
zeg ze voor je uit
gezegend ben je

een boom aan stromen levend water
vruchten zul je dragen
blad dat niet vergeelt
het zal je goed gaan.

Oplichter
ongezegend zal je zijn.
Een storm steekt op

je waait de leegte in.

Lied: Boek, jij bent geleefd (Liedboek p.48-49)

(We zingen enkel het refrein, 4de strofe en het 'andere' refrein na die strofe)

Schriftlezing: Lucas 24, 13-34

13 En zie, twee van hen waren diezelfde dag op weg naar een dorp,
zestig stadiën van Jeruzalem, dat Emmaus heette.

14 Zij bespraken met elkaar
de samenloop van alle dingen.

15 En het geschiedde terwijl zij in gesprek waren
en naar antwoorden zochten,
dat Jezus zelf naderde en met hen mee verder ging.

16 Maar hun ogen waren overmeesterd, zij herkenden hem niet.

17 Hij sprak tot hen:

Wat zijn dit voor woorden
die jullie elkaar tegenwerpen onder het gaan?

Zij hielden in, ontstemd.

18 Die met de naam Kleopas antwoordde hem en zei:

Ben jij dan de enige vreemdeling in Jeruzalem
dat jij niet weet wat daar geschied is, deze dagen.

19 Hij sprak tot hen: Wat dan?

Zij zeiden tot hem:

Dat met Jezus de Nazarener,
die man was een profeet, machtig in daad en woord
voor de ogen van God en heel het volk;

20 maar onze hogepriesters en vooraanstaanden hebben hem overgeleverd
zodat hij ter dood veroordeeld werd, en hebben hem gekruisigd.

21 En wij maar hopen: hij het is die Israël vrijkopen zal.

Maar ondertussen is het al de derde dag sinds dit alles is geschied.

22 En nu hebben enkele van onze vrouwen
ons ook nog in de war gebracht -

zij waren vanmorgen vroeg bij de groeve

23 en vonden zijn lichaam niet;

en toen kwamen zij met het verhaal

dat zij, in een visioen, engelen hadden gezien die zeggen dat hij leeft.

24 Toen zijn er een paar van ons naar de groeve gegaan

en zij bevonden het zoals de vrouwen gezegd hadden, maar hem zagen ze niet.

25 Hij sprak tot hen:

O jullie die van niets weten, slome harten,

die geen vertrouwen schenken aan alles wat de profeten hebben gesproken.

26 Moest de Messias dit niet lijden en zijn heerlijkheid binnengaan?

27 En te beginnen bij Mozes en bij alle profeten verklaarde hij hen

wat in de geschriften, alle, over hem staat.

28 Zij waren dicht bij het dorp gekomen waarheen zij op weg waren en hij hield zich alsof hij verder moest gaan.

29 Maar zij drongen sterk bij hem aan en zeiden:
Blijf bij ons, het is haast avond, de dag is al gedaald.

En hij ging naar binnen om bij hen te blijven.

30 En het geschiedde, toen hij met hen aanlag aan tafel: hij nam het brood, sprak de zegen uit, brak het en gaf het hun.

31 Toen werden hun ogen geopend en zij herkenden hem.

En hij werd onzichtbaar voor hen.

32 Zij zeiden tegen elkaar:

Was ons hart niet als een brand in ons toen hij met ons sprak op de weg toen hij de geschriften voor ons opende?

33 En nog dat uur stonden zij op en keerden terug naar Jeruzalem.

Zij vonden de elf tezamen en die bij hen waren -

die zeiden: Waarachtig, hij is opgewekt, de heer, en is aan Simon verschenen.

En zij legden alles uit, van onderweg

en hoe hij zich te kennen had gegeven in het breken van het brood.

Overdenking (Paul De Witte)

Wat zeggen we als we zeggen dat Jezus is opgestaan, verrezen?

Elk antwoord op deze vraag heeft te maken met een andere vraag: namelijk met de vraag naar God. Wat zeggen we als we 'God' zeggen?

Onverdachte getuigen, mensen die op zoek zijn vanuit hun stevig geworteld zijn in de christelijke traditie, zeggen op deze vraag geen pasklaar en sluitend antwoord te kunnen geven. Voor hen moet deze vraag een vraag blijven.

Toch blijven mensen zoeken naar woorden om iets te zeggen over déze God, die zich laat kennen als een STEM, als een NAAM die klinkt naar IK ZAL ER ZIJN.

Zo is er iemand als Jan Van Kilsdonk die schrijft:

Het enige beeld van God is de mens.

Niet de abstracte mens, niet een denkbeeld van de mens, maar de concrete mens, jij, met je haar, met je ogen, met je lippen en je mond, met je borsten, je schoot en je zaad, met je zonnige en met je schurftige huid, beeld van God, de enige plek van openbaarwording van God.

Wanneer ik je aankijk – of liever, wanneer jij mij aankijkt – niet via het loket of over de toonbank, maar in een bescheiden ritseling van het menszijn, als je blik vraagt om herkenning, om een kleine dienst, maar die de kern van je menszijn raakt,

dán is die blik een onweerstaanbaar of liever onontkoombaar appel op mij.

Die blik is de plek van openbaarwording van God.

God is nergens anders, God is echt nergens anders.

Overal elders waar ik God zou zoeken, is een alibi, een ontsnapping, een verdoving, een uiterst ingewikkelde begoocheling.

God is nergens anders dan in de absoluteheid van die blik.

Betekent dit dat zonder erkenning door de mens, God geen God zou zijn ? Ik denk dat het antwoord op deze vraag enkel ja kan zijn. Een eenzame God heeft geen betekenis en is onbestaanbaar.

Dat brengt ons bij de enige echte vraag: Wat voor een god is déze God? Het beste is waarschijnlijk om het altijd gewoon bij de vraag te houden en ze niet te beantwoorden met zekere woorden, maar misschien wel met het blijven gaan van bevrijdende wegen.

Want vele oude woorden zoals 'de zoon van God is op aarde neergedaald om ons te redden' of 'Jezus is de vleesgeworden God die naar de aarde is afgedaald' zijn formuleringen die in de 21ste eeuw geen zin meer hebben. Als we dat blijven zeggen, dan reduceren we zijn handelen als mens tot niets. Het moet vooral bevestigd worden dat Jezus een mens was, met alle beperkingen van dien. Getekend door de complexiteit en dubbelzinnigheid van het leven: beperkt, onderworpen aan de wetten van het leven, gedoemd om te sterven, net als wij.

Maar wat deed deze mens? Jezus en zijn leerlingen leefden een utopie. Een bevrijdende utopie. Een praktijk die niets wonderbaarlijks of magisch had. Hier is een mens die zijn weg gaat, en aan iedereen en vooral aan de meest beschadigde en verworpen medemensen een woord van leven sprak voor vandaag: een woord dat hen optilt. Zijn handelen was gekenmerkt door gebaren van medeleven, door mensen te raken op de dieptepunten van hun bestaan, van respect voor iedereen, zelfs en op de eerste plaats voor de meest ellendigen. Jezus van Nazareth gaf redding en bevrijding aan elke mens die hij tegenkwam, hij groette haar, hij redde hem.

En wat met de opstanding of verrijzenis? In de evangeliën zeggen de leerlingen dat zij een intieme ervaring hadden van de ontmoeting met de Opgestane Jezus. Hoe dit zou gebeurd zou kunnen zijn, blijft gehuld in het mysterie van de taal. Belangrijk is dat wij kunnen zeggen: voor ons lééft Jezus Messias altijd: hij doet ons leven, hij geeft zin aan ons schamel mensenbestaan. Zijn woord, zijn praktijk van bevrijding gegeven aan allen, zijn leven en dood hebben waarde voorbij elke mislukking en dood.

Ons vertrouwen in de opstanding gaat niet over een hiernamaals, waarover niemand iets kan zeggen. De vraag is niet of Jezus is opgestaan na zijn dood, maar eerder: welk leven hij leidde vóór zijn dood? Zijn dood aan het einde van zijn inzet is een bron van bevrijding in die zin dat het een getuigenis is van zijn vertrouwen in déze zijn God én in de mens.

In ieder geval, ik ben een christen, leerling van deze Jezus van Nazareth, die is opgestaan om uit te roepen dat elke mens, elke man en elke vrouw, zelfs de meest door het leven beschadigde, recht heeft op waardigheid en respect. Dit vertrouwen geeft mij levensadem. Ik citeer hier in het Frans omdat de woordspeling niet in het Nederlands vertaalbaar is: Dieu se révèle quand l'homme se relève. God openbaart zich wanneer en waar de mens opnieuw opstaat ten leven.

Moment van stilte

Lied: Een mens te zijn op aarde (Liedboek p. 64)

Intermezzo: praktische punten en collecte voor Broederlijk Delen

Tafelgebed: Grote hoogst bescheiden liefde (T 39)

Delen van Brood en Wijn

Onze Vader verborgen (Liedboek p. 15)

Vredeswens

Laten we nu elkaar een teken van vrede geven vanuit de woorden van Ghandi:

Laat ons geen vooruitgang noemen waar een ander mens aan ten onder gaat.

Laat ons geen groei noemen waar een ander minder van wordt.

Laat ons geen vrijheid noemen wat een ander het recht ontnemt om zichzelf te zijn.

Laat ons geen gemeenschap noemen waar de minste niet de meeste aandacht krijgt.

Laat onszelf de verandering zijn die we in de wereld willen zien.

Bij wijze van slotbed een Geloofsbelijdenis (Dorothee Sölle)

Ik geloof in God

die de wereld niet àf heeft geschapen

als iets dat altijd zo moet blijven,

die regeert volgens eeuwige wetten

die onveranderlijk van kracht zijn,

niet volgens natuurlijke ordeningen van armen en rijken,

deskundigen en onwetenden, heersers en onafhankelijken.

Ik geloof in God

die de tegenspraak wil van wat leeft

en de verandering van alles door ons werk, door onze politiek.

Ik geloof in Jezus Christus,

die gelijk had toen Hij – een enkeling die niets kan beginnen –

precies zoals wij werkte aan de verandering van alles

en daaraan ten onder ging. Met Hem als maatstaaf

erken ik dat ons verstand is verminkt,

onze fantasie verstikt, onze moeite verspild

omdat wij niet leven zoals Hij leefde.

Elke dag vrees ik dat Hij vergeefs is gestorven,

omdat Hij in onze kerken is begraven,

omdat wij zijn revolutie hebben verraden,

gehoorzaam en bang voor de autoriteiten.

Ik geloof in Jezus Christus

die opstaat in ons leven

opdat wij vrij worden van vooroordelen en aanmatiging,

van angst en haat

en zijn revolutie voortzetten op weg naar zijn Rijk.

Ik geloof in de Geest

die met Jezus in de wereld is gekomen.

Ik geloof in de gemeenschap van alle volken

en in onze verantwoordelijkheid voor wat onze aarde zal worden:

een dal van ellende, honger en geweld of een stad van God.

Ik geloof in de rechtvaardige vrede die verwerkelijk kan worden,

in de mogelijkheid van een zinvol leven voor alle mensen,
in de toekomst van deze mensen van God. Amen.

Slotlied: De steppe zal bloeien (Liedboek p. 3)

Uitnodiging voor de receptie